

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for Jämthund

Versjon 1

Gyldig til 01.04.2022

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Jämthund

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Generelt	3
Rasens historie, bakgrunn og utvikling	3
Overordnet mål for rasen	5
Rasens populasjon.....	5
Populasjonsstørrelse	5
Gjennomsnittlig kullstørrelse	7
Innhenting av avlsmateriale fra andre land	7
Helse	8
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen	8
Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter	8
Bruksegenskaper.....	9
Eksteriør.....	10
Mål og strategi	12
Oppsummering	12
Plan for videre arbeid	13

Jämthund

Innledning

Dette er ett førsteutkast av RAS for den norske populasjonen av Jämthund. Dette vil være ett supplement til det svenske RAS dokumentet, som vil være førende, da de har det overordnede ansvaret for rasen.

Generelt

Rasens historie; bakgrunn og utvikling

Jämthunden er en av 9 elghundrasene som sorterer under Norske Elghundklubbers Forbund. Jämthunden er svensk, og en av de svenske nasjonalraser som ble anerkjent som egen rase så sent som i 1946. Det var store stridigheter som fant sted for å få rasen godkjent.

I starten på 1900- tallet besluttet standardkomiteen til SKK å velge bort den større varianten av elghund da standarden for gråhund skulle skrives. Det var en periode vanskelig å bestemme hvor de jämthundslignende hundene hørte hjemme. På utstillinger kunne en hund kunne få 1. premie ene året som jämthund, og det andre året 1 premie som gråhund. Hvordan man kunne dømme en hund som jämthund når rasen ikke offisielt eksisterte før i 1946 finnes det ingen svar på. Forfatteren Aksel Lindstrøm var en av mange som sterkt engaserte seg i prosessen med å få jämthunden godkjent. Lindstrøm var fra Lockne i Jämtland. Vinteren 1942 skrev han en artikkel om den store hunden, som ble fulgt opp med et antall interjuer og artikler om det samme emnet. Etter dette kom flere hundeautoriteter på banen. Bjørn von Rosen, redaktør for jakt og hundestoff i Svenska Dagbladet , produserte stoff omkring jämthund . B.O Jahnsson som var redaktør i "Jaktmarker og Fiskevatten", bygde opp et fotoarkiv, som igjen ble brukt for å dokumentere rasen. Alt dette ble starten på en lang, hard og opprivende strid. Mange som jobbet imot at jämthunden skulle bli egen rase, blant annet tilhengere av gråhunden, mente at det verken var plass eller behov for ytterligere en elghundrase. Striden pågikk fram til 1946 da endelig jämthunden ble anerkjent . Hos Helge Johnsen i Storåbrenna, sto flere av de beste rase- eksemplarene som ble "funnet" under denne perioden. Storåbrennablodet var med og dannet grunnlaget for den moderne jämthundsavlen. Erik Arvidsson fra Övsjöby in Jämtland hadde kennelen ,Jämtelgen. Denne kennelen ble ledene og hadde stor betydning for jämthundsavlen i Sverige i denne oppstarttiden. En annen kjent oppdretter på denne tida var Jämtens til Arne Brome fra Klövsjö . Det som viste seg å være et problem i starten, etter at jämthunden ble godkjent, var variasjoner i kroppstørrelsen. Mange var for tunge og lite egnet til jakt, mens andre igjen var for spinkle og spe - såkalte "spindelaper". Rasestandarden har blitt revidert i 1953,1991 og 2000.

Striden for å få jämthunden godkjent som egen rase fant sted i Sverige. I Norge holdt vi på den tiden med på å videreutvikle gråhunden. Men gamle fotografier viser at vi også her i landet hadde typeriktige jämthunder allerede på 1920 tallet. Det var først på 1960 tallet at jämthunder kom og ble stilt ut på norske elghundutstillinger . Disse jämthundene kom fra Sverige og var oftest svensk eide.

Jämthund

Odd Brodahl fra Ringerike dro til Sverige og kjøpte seg jämthunden Jack SKK9786/66. Jack ble den første jämthunden som fikk 1.premie på jaktprøve her i Norge - i Nordmarka 1971 og 1972.

NUCH Jakita S53220/77 til Roger Seigerud, Koimyras kennel, ble den første jämthunden som ble champion her i landet. Hun ble parret med Birger Erickssons hund SFSUCH SJCH Jopi S19937/74. I dette kullet ble NUCH NJCH Koimyras Kinto og SUCH SJCH Koimyras King født. Disse to hannhundene satte virkelig spor etter seg i jämthundsavlen både i Norge og Sverige. Det kan nevnes at Koimyras Kinto ble far til bla. Njch Tarrak, Njch Cindy og Sfuch ,Such ,Nord Jch Bamse. Bamse ble igjen brukt som avlshund både i Norge, Sverige og Finland og fikk flere jaktchampioner etter seg. Koimyras King ble far til flere championer i Sverige, hvor Älgnäsets Jeppe ble den mest betydningsfulle. Älgnäsets Jeppe fikk nærmere 300 avkom etter seg.

Nuch Njch Micke S34631/78 til Elfrid Aamodt er en annen jämthund som bør nevnes, da den ble den første dobbeltchampionen av rasen her i Norge .

Jämthund

I 1992 ble Norske Jemthundringen stiftet på Sølénstua. Den hadde som formål å videreføre og forbedre rasens bruksegenskaper, samt bistå med avlsopplysninger og valpeformidling. En forutsetning for å bli medlem i den Norske Jemthundringen var at man sto tilsluttet en elghundklubb. Jemthundringen ga ut Jemthundguiden, en ringperm hvor eiere av jaktpremierte jämthunder kunne få sende inn bilde og stammtavle av sin hund. Disse ble igjen trykket opp og sendt ut til medlemmene. Den Norske Jemthundringen kåret hvert år Årets jämthund og Årets unghund. Det viste seg etter hvert at det ble vanskelig å drifte en sånn liten raseklubb på rundt 100 medlemmer. Den Norske Jemthundringen ble nedlagt 2007, etter først å ha forsøkt å gått inn i Jämthundklubben i Sverige, uten å lykkes med det.

Overordnet mål for rasen

Avlsarbeidet har som mål å holde en bærekraftig Jämthundpopulasjon av gode jakthunder med god helse, godt gemytt og med et rasetypisk utseende. For å videreutvikle jämthunden i Norge er det viktig med størst mulig genetisk bredde i avlen. Den anbefalte maksgrensen er på 2,5% innavlsgrad, for 2016 har Jämthund et gjennomsnitt på 1,67%.

Rasens populasjon

Populasjonsstørrelse

Rasens registreringer 2007-2016

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Registrert	318	279	342	339	333	343	416	443	452	383

Fig.1: Antall registrert i NKK

Fig.2: Antall registrert fra norske oppdrettere.

Fig.3: Antall importert fra Sverige og Finland.

Fig.4: Andelen import av registrerte hunder i % i forhold til registrerte.

Jämthund

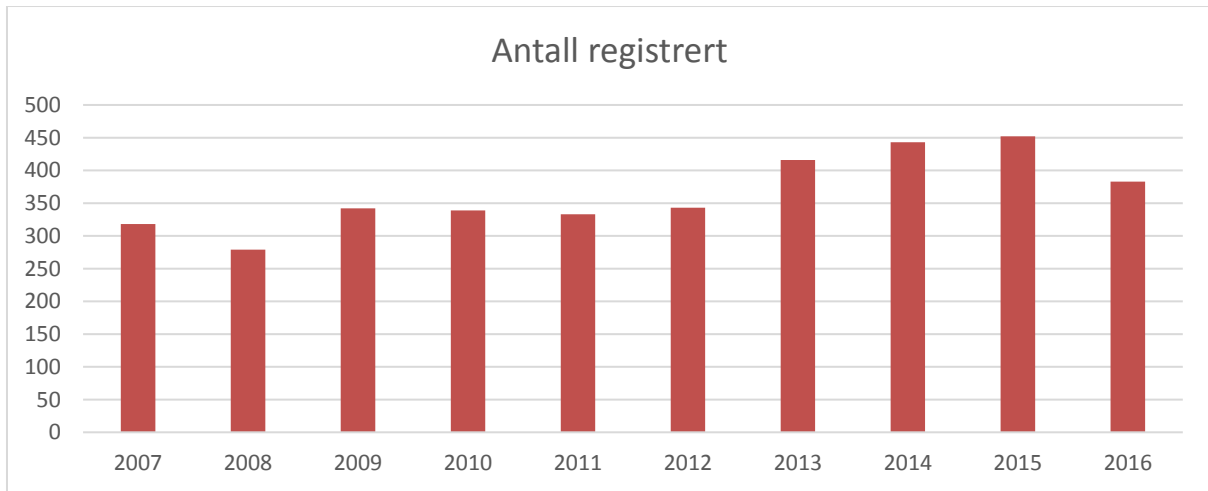

Fig.1

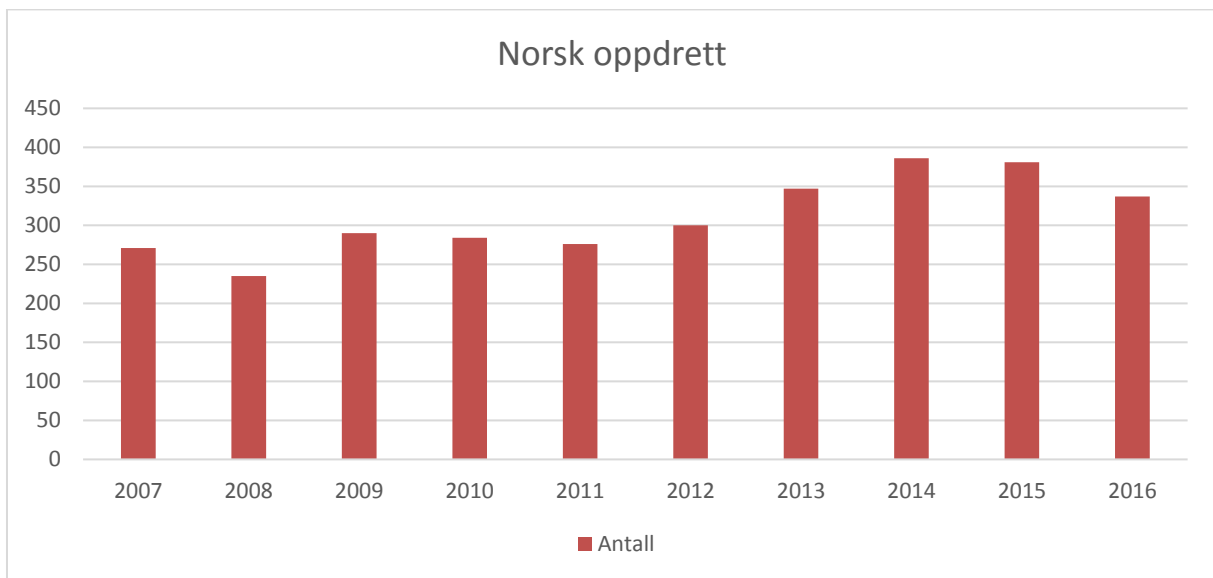

Fig.2

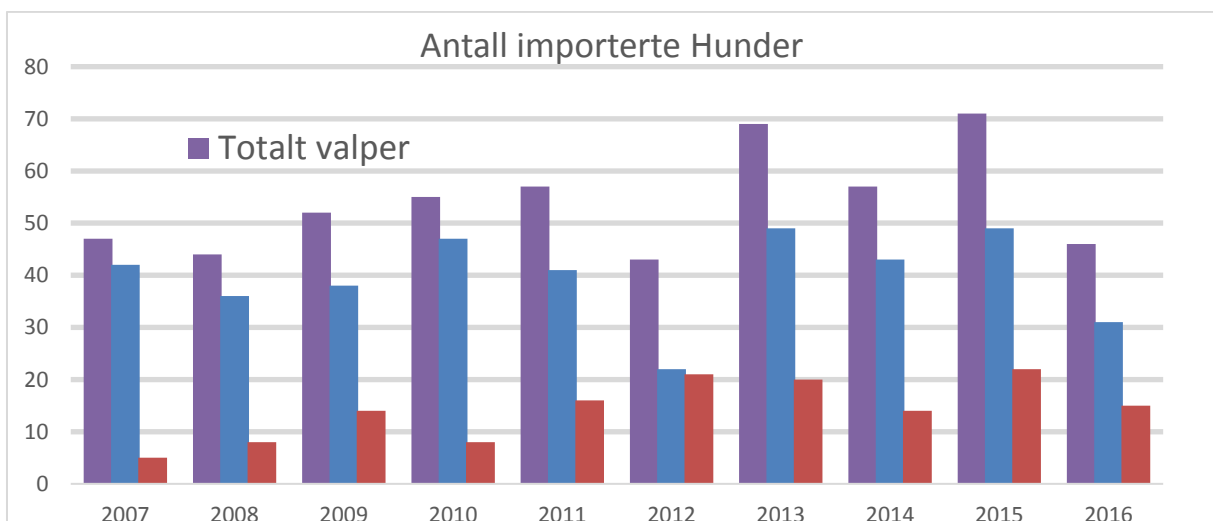

Fig.3

Jämthund

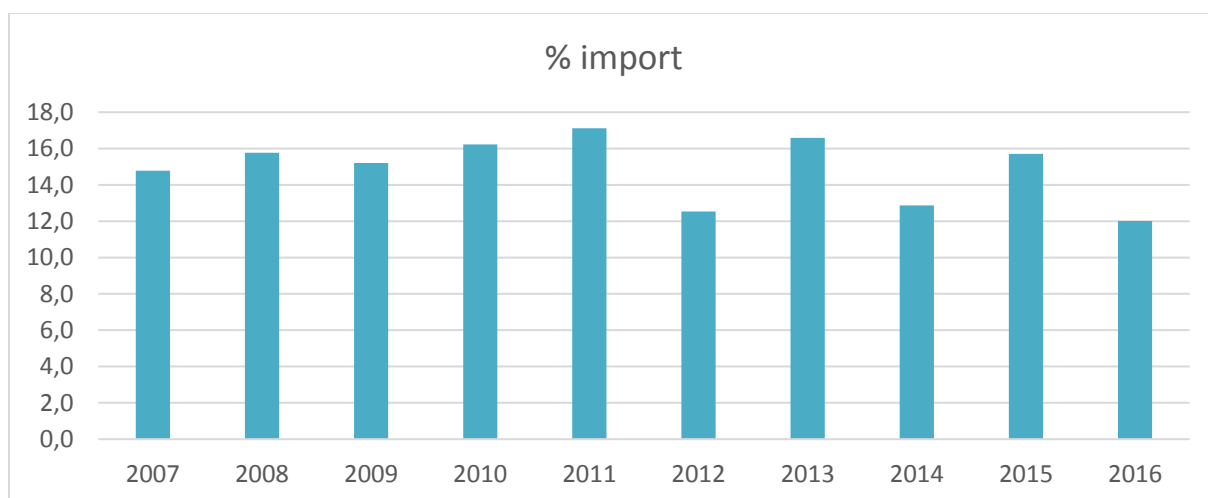
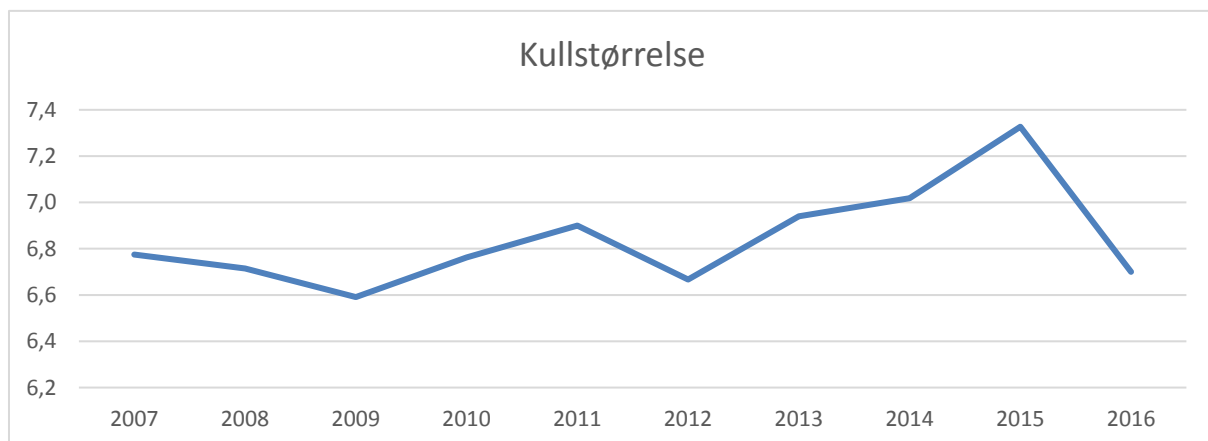

Fig.4

Gjennomsnittlig kullstørrelse

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kullstørrelse	6,8	6,7	6,6	6,8	6,9	6,7	6,9	7,0	7,3	6,7

5%-regelen av populasjon, gir maks antall avkom etter en hund. For Jämthund er denne grensen på 87 valper. Det betyr at ingen hund må få flere avkom enn det. Det er viktig å merke seg at det er kun de aller beste hundene (eldre hannhunder med fremragende egenskaper), som kan nærme seg denne grensen. De fleste hunder bør få betydelig færre avkom, for å sikre bredden i avlen.

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Det er blitt importert ca 15% av den norske populasjonen, fra Sverige og Finland de siste 10 år.

Ser ingen behov for å sette inn noen ekstra tiltak her.

Jämthund

Helse

Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Jämthunden anses som å være en frisk og sunn hunderase. Vi anser at vi pr. i dag ikke har noen akutte sykdomsproblemer innenfor rasen . De sykdommer som rasen sporadisk blir rammet av er: **Epilepsi, Diabetes, PRA , Mageomvridning, Perineal brokk.**

Kortsiktig mål:

Minske forekomsten av disse sykdommene innenfor rasen ,gjennom å spre kunnskap omkring disse sykdommene og øke forståelsen/viktigheten av å rapportere inn sykdomstilfellene til avlsutvalget.

Tiltak:

For å øke kunnskap og få en bedre oversikt om disse sykdommene legger vi ut en enkel beskrivelse av de nevnte sykdommer på NEKF,s nettside, og lager et rapporterings-skjema som skal benyttes ved innrapportering av disse sykdomstilfeller.

Ikke bruke syke hunder i avl.

Langsiktige mål:

Skaffe en bedre oversikt over hyppigheten av disse sykdomstilfeller og vedta ev avlsrestriksjoner hvis dette viser seg å være nødvendig.

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

HD – hofteledds dysplasi.

Tabell under viser antall HD- rtg. jämthunder i Norge siste 10 år. Som det fremgår av tabellen så er antall HD- rtg. hunder få her i landet. I underkant av 30% av årskullene røntges, og av disse er bortimot 90 % er HD frie. AU definerer «HD-fri» til å være hofter med HD-grad A eller B. AU vil heretter bruke begrepene HD-fri og ikke HD-fri.

ÅR	ANT AVKOM	ANT RØNTGET	ANT FRIE	ANT SVAK	ANT MIDD	ANT STERK
2007	271	86	79	5	1	1
2008	234	60	56	4	0	0
2009	290	105	94	6	4	1
2010	284	77	71	5	1	0
2011	276	63	53	9	1	0
2012	300	60	58	2	0	0
2013	347	97	89	4	2	2
2014	386	78	72	6	0	0
2015	381	40	38	1	1	0
2016	342	2	2	0	0	0

Jämthund

Kortsiktig mål:

Øke antall HD- røntgede jämthunder.

Tiltak :

Spre kunnskap om HD og komme med oppfordring til oppdrettere av rasen om at de følger opp sine valpekjøpere for å få dem til å HD-røntge sine hunder. Skaffe oversikt og hvert år gi ut tabeller vedrørende HD-resultat.

Langsiktige mål:

AU definerer pr i dag «HD-fri» til å være hofter med HD-grad A eller B. Vurdere å ta i bruk HD index, som i dag blir brukt på de norske elghundrasene. Pr i dag føler vi at dette ikke er aktuelt for vår rase, da stamtavlene på jämthund oftest inneholder hunder både fra Sverige og Finland i tillegg til våre egne fra Norge. Skal HD index tas i bruk på jämthund forutsettes det at NKK, SKK og FKK får en felles database på dette området.

AD - Albueledds dysplasi :

I Norge har vi pr i dag ikke noe krav til AD rgt for å få godkjent avlshund eller godkjent parring på jämthund. Vi har heller ingen avlsrestriksjoner på hunder som har AD. Det er veldig få hunder som har blitt AD-røntget her i Norge. Fra 2010-2016 er det blitt røntget 167 hunder, av disse var 153 fri. Det gir en gjennomsnitt på 91% fri.

Kortsiktig mål:

Øke antall AD rgt jämthunder.

Tiltak:

Spre kunnskap om AD og komme med oppfordring til oppdrettere av rasen, at de følger opp sine valpekjøpere til å AD-rtg. sine hunder. Skaffe oversikt og hvert år gi ut tabeller vedr AD resultat. Oppfordre til å ikke bruke hunder med AD-feil i avl.

Langsiktig mål:

Følge med på AD-rtg i Sverige hvor de har dette som krav i sine "avlsrekommendationer", og følgelig har et langt større antall AD rgt hunder pr år. Vurdere om vi skal innføre AD rgt som krav på våre godkjente avls hunder.

Bruksegenskaper

Jämthunden er etter manges mening løshunden framfor noen. Dens grove, godt hørbare mål og gode framkommelighet gjør den godt egnet når det skal jaktes over store områder. Jämthundens bruksområde i Norge er pr. i dag elgjakt og noe bjørnjakt . Denne jakten stiller store fysiske krav på styrke , spenst og utholdenhet. Så å si all jakt med jämthund foregår som løshundjakt, i og med dette settes det også store krav til hundens mentalitet. Vi ønsker

Jämthund

hunder som rolig står og loser selv om den blir utsatt for angrep fra losdyret. Jämthunden skal likevel være en så rolig hund at den fungerer sosialt som familiehund året rundt.

Etter at jaktprøvene kom har disse fått stor betydning for valg av avlshunder. De dokumenterte egenskaper på jaktprøver danner grunnlag for avl.

Avlsutvalget (AU) ser på Jämthund som en ren løshund, og legger derfor til grunn at jaktpremieringer er tatt på løshund prøver.

Kriterier for å kunne kategorisere en hund som godkjent avlshund er:

Hannhunder:

1. Når det søkes om godkjenning av avlshund skal alle spørsmål i skjemaet besvares og dette oppfattes som eiers egenerklæring. Ufullstendig utfylt skjema kan ikke godkjennes.
2. Jaktegenskaper - det kreves minst 1. premie på jaktprøve.
3. Eksteriør – det kreves minst Good på utstilling etter 15 måneder.
4. Godkjent avlshund skal være HD-fri, samt være etter HD-frie foreldre.
5. Godkjent avlshund kan ikke ha mer enn 15 kull i Norden.

Tisper:

1. Når det søkes om godkjenning av avlshund skal alle spørsmål i skjemaet besvares og dette oppfattes som eiers egenerklæring. Ufullstendig utfylt skjema kan ikke godkjennes.
2. Jaktegenskaper – det kreves minst 1. premie på jaktprøve.
3. Eksteriør – det kreves minst Good på utstilling etter 15 mnd.
4. Tispa må være HD-fri, samt være etter HD-frie foreldre.

Eksteriør

I Norge avles jämthunden som en ren jakthund. Det finnes ikke noe oppdrett på jämthund som baserer seg på at rasen skal være en selskaphund. Derfor er hovedfokuset i avlen rettet mot at jämthund skal være en sunn og sterk jakthund, men likevel ha et rasetypisk ekstriør.

Jämthunden skal være en smidig og velbalansert hund. Kroppsformen skal være rektangulær og med en nakke og rygglinje som gir inntrykk av god reisning. Bevegelsene skal være lette, effektive og med bra steglengde. Kroppen får ikke være for kort eller for tung. Jämthunden skal ha en korrekt jämthundshale, dvs. at halen skal ringes i en bue ned til midt på låret.

Fra 2011 og til og med 2016 har det årlig blitt stilt ut fra 531 til 821 jämthunder på de ulike utstillinger vi har her i landet. Har hatt en markant økning av deltagelse til Jämthund de siste årene. Tabell under viser premiegrader som har blitt gitt.

Jämthund

ÅR	CK/CERT	EX	VG	G	S	0	KIP	Totalt
2011	105	108	200	106	24	5	6	554
2012	145	104	167	118	22	5	3	564
2013	119	101	184	111	9	9	8	541
2014	154	123	214	116	26	10	11	654
2015	146	169	278	176	39	7	5	820
2016	188	156	265	162	23	4	8	806
Sum	857	761	1308	789	143	40	41	3951
%	22 %	19 %	33 %	20 %	3,6 %	1,0 %	1,0 %	100,00 %

Ved å se utelukkende på premiegradene som blir gitt på en utstilling, er det vanskelig å se hvilke rasedetaljer som er bra, og hvilke som ønskes bedre på den utstilte hund. Derfor hadde det vært ønskelig å samle inn kritikk-lappene og satt disse i system, slik at man lettere kan få satt fokus på feil som synes å gå igjen.

Jämthund

På siste ekstriørdommerkonferansen som ble avholdt på Gardemoen januar 2014 framkom følgende punkter som skal vektlegges ved bedømming av jämthund.

Eksteriørdel	Problemer
Kropp og proporsjoner	Rasen skal være rektangulær, men standarden sier at "kroppen skal ikke virke lang". Dette kan misforstås, og det er flere individer med for korte kropp. Ofte dårlige/flate forbryst og korte brystben (blir for oppsvinget underlinje). Nakkebue ønskes markert hos begge kjønn.
Gemytt	Mange yngre hunder har unødig markeringsatferd, noe som kan utvikles til aggressivitet.
Hode	Hodet skal være kraftig og tørt: Flere har for kjøttfulle kinn. Fattige underkjever. Runde øyne. Ørene skal være 2 i basis og 3 i høyden; ofte ses for store ører. Ørene skal være godt behåret i innsiden (unngår støv, insekter o.a.). Yngre hunder med mye halsskinn.
Tenner	Tannmangel: 4xP1 OK. Ved mangel av flere tenner, trekkes premiegrad.
Vinkler	Framskutt skulder/steil front, medfører halthet under jakt.
Hale	Slå ned på feil halestilling (stor nok populasjon).
Pels	Pels som vokser "mothårs" gir åpen pels (hunden fryser og vann kommer inn). Dette ses spesielt i nakken og frem mot kinnene.
Farge	Mørke hunder får ofte hvite flekker over øynene («humler»), og får med alderen helt svart pels (dvs. svart og hvit i stedet for grå og kremfarget). Slips: Dette er en sammenhengene (ubrutt) lys stripe, uansett bredde. Feilen i seg selv er premienedsettende, dvs. E til VG, VG til G. I Norge er slips maks <i>Good</i> . Ikke for mye hvitt bakover kinnene.
Kjønnspreg	Svakere kjønnspreg hos hannhunder.

Mål og strategi

Mål:

Bevare jämthunden som type. Det vil si: Rektangulær, smidig og velbalansert hund, med lette og effektive bevegelser med bra steglengde. Kroppen får ikke bli for kort eller for tung.

Tiltak:

Samle inn alle utstillingskritikker for å lagt disse inn i et system som vil vise hva som er gjennomgående feil for rasen. Dette vil gi oss en bedre oversikt over hva vi bør holde fokus på, og hva vi kan komme med som innspill på til neste ekstriørdommerkonferanse og avl seminar.

Arbeide for å få økt interesse og forståelse for viktigheten av utstillinger blant eiere og oppdrettere av rasen gjennom årlige , åpne avl seminarer.

Sammen med NEKF jobbe for å rekruttere nye ekstriørdommere fra eget miljø.

Sammen med NEKF jobbe for å legge til rette for jevnlig ekstriørdommerkonferanser og komme med innspill til sånne konferanser.

Jämthund

Oppsummering

Plan for videre arbeid

Utvikling av rasen i de forskjellige momentene vil bli litt unøyaktig. Da vi har bedømt hunder etter flere jaktprøveregler med ulike krav. Men dette vil bare bli bedre etter vi får dømt flere år etter gjeldende regelverk. Mye tyder på at det er meget bra, med tidlig jakt, gode egenskaper til å stille elg, lydighet og påhengelighet. Dette har vist seg bra på resultatlistene de siste årene.